

Oslo kommune
Bydel Østensjø
Bydelsadministrasjon

Vedleggshefte

Møte: Råd for funksjonshemmede
Møtested: Ryensvinngen 1, Plenumsalen
Møtetid: tirsdag 02. september 2008 kl. 17.30
Sekretariat: 23428570

Saksnr	Sakstittel- Dokumentbeskrivelse	Dokumentnr
Sak 62 /08	Rapport fra anmeldt tilsyn ved Østensjø bo- og servicesenter 06.05.2008	200800246-22
	- Rapport fra anmeldt tilsyn ved Østensjø bo- og servicesenter 06.05.2008	
	- SYE - Rapport fra anmeldt tilsyn ved Østensjø bo- og servicesenter 06.05.2008	
Sak 64 /08	Høring - Strategisk plan for universell utforming	200600592-9
	- Høring - Strategisk plan for universell utforming	
	- Vedlegg - 1.doc	
	- Vedlegg - 2.doc	
	- Vedlegg - 3.doc	

62/08

BYDEL ØSTENSJØ

TILSYNSUTVALG II

OSLO KOMMUNE	
BYDEL ØSTENSJØ	
19 MAI 2008	
200800246-11	UG
AVD. SAKSBEH.:	AK 240.4

RAPPORT FRA MØTE I TILSYNSUTVALGET ANMELDT MØTE**Institusjon:** Østensjø bo-og servicesenter **Møtedato:** Tirsdag 6.5.2008 **Tid:** kl.17.30-20.15**Til stede fra tilsynsutvalget:**

Knut Elgsaas, leder

Inger Haagaas

Edna Thomassen

Vara:

Liv Thorstensen

Torleif Werenskjold

Til stede fra institusjonen:

Anny Marie Karlsen Hahne, institusjonsleder

1. Omvisning i ombygde og rehabiliterte lokaler på Manglerud

Institusjonslederen viste oss rundt i det ombygde og rehabiliterte senteret. Det er valgt lyse og trivelige farger i beboerrom, oppholdsrom og i gangene.

Beboerrommene er på ca. 28m² pluss bad. Det er installert en rekke hjelpemidler, bl.a.:

- Heis med skinne fra seng til bad og toalett.
- Elektrisk drevet persienne.
- Nye dusjstoler

Det er installert nytt rom med badekar med alle tekniske finesser.

Vaskerom er delt med skitten og ren avdeling og det er anskaffet nye vaskemaskiner.

Stue og spiserom kan nå skilles med dører. I tilknytning til stuen er det en stor vinterhage.

Kjøkkenet er modernisert.

Det er blitt et eget rom for fysioterapeuten.

Utenfor spisestuen, mot syd, er det en egen platting der beboerne kan trilles ut.

Merknad:

Det var hyggelig å komme på besøk til et nytt sykehjem. Det var en sterk kontrast til det meget sterkt nedslitte sykehjemmet som ble fraflyttet i fjor. For de fleste beboere som har det som sitt faste hjem i mange år var det høyst påkrevet med ombygging og rehabilitering. For de ansatte blir det også en langt triveligere arbeidsplass.

2. Mangler

I et helt nytt bygg er det en del mangler og en del ting som ennå ikke er på plass. Utvalget vil nevne følgende:

- a. TV-tilknytningen er ikke i orden. Det gjelder beboerrom og oppholdsrom.
- b. Røykerommet mangler vifte.
- c. Det mangler ramper ved inngang til vinterhage og til platting mot sør.
- d. Det gjenstår anskaffelser av en del møbler og gardiner.
- e. Det gjenstår oppsetting av skilt foran inngangen og skilt som viser veien til senteret.

3. Flytteprosessen

Senteret flyttet fra Kjelsås 17. april. Flyttingen gikk greit. De ansatte sto på døgnnet rundt og foresto nedpakking og utpakking.

Utvalget vil gi ros til alle ansatte for innsatsen de har gjort i forbindelse med flytting til og fra Kjelsås og måten de har taklet ulempene med å drive senteret et helt år på et annet sted.

4. Misnøye i borettslaget

Det har vært et oppslag i lokalavis om at det var misnøye i borettslaget der senteret holder til med bl.a. støy fra en ny vifte på taket av senteret.

Institusjonslederen opplyste at styret i borettslaget hadde vært misfornøyd med at det ikke var tatt med på råd i planleggingen av ombyggingen av senteret.

Forholdet til borettslaget var nå i orden. Da senteret flyttet inn hadde det fått en nybakt kringle fra en av leieboerne i borettslaget. Da borettslaget hadde hatt dugnad, hadde senteret bakt kaker til dugnaden.

Utvalget kunne ikke høre støy fra viften som står plassert slik at ingen leilighet har direkte utsyn til den. Støyen fra Ring 3 var mer sjenerende.

5. Beboere

De fleste beboere har diagnosen MS. Det er også beboere med andre diagnoser.

Det er 16 beboere på senteret i dag. Det er kommet til to nye beboere.

Bare to av beboerne spiser selv, de øvrige trenger hjelp til å spise. Det kan ta fra en halv time til en time. Det hender at frokosten ikke er ferdig før kl. 11.00

6. Personalet

Det er 6 ansatte på dagskiftet, 4 på kveld og 2 om natten.

Det var et høyere sykefravær enn tidligere mens senteret var på Kjelsås. Det kan skyldes at det var en lengre og mer tungvint reisevei for de fleste ansatte. Det var lavt sykefravær i april. To ansatte har sagt opp sine stillinger. Det er lyst ut en hjelpepleierstilling. Det har til nå ikke kommet søkere. Det ser ut til å være vanskeligere å rekruttere kvalifisert personell, jfr. erfaringene fra Manglerudhjemmet.

Det arbeider p.t. 4 utenlandske leger på senteret, som sykepleier, hjelpepleier og pleieassistent. De arbeider her i påvente av å få autorisasjon som leger mens de går på diverse kurs og opparbeider bedre norskferdigheter. Institusjonslederen var godt fornøyd med deres innsats på senteret.

7. Klager

Det er ikke innkommet skriftlige klager siden siste tilsynsmøte.

8. Samtale med en beboer

Elgsaas, Thorstensen og Werenskjold hadde en samtale med en beboer. Hun hadde flere ønsker når det gjaldt beboerrommet:

- En hylle ved siden av vasken til å sette toalettsaker på.
- Stikkontakt plassert slik at det ga enkel tilkopling for elektrisk tannbørste eller barbermaskin.
- Vasken burde kunne reguleres i høyden slik at rullestolen kunne kjøres inn under vasken. Nå måtte vedkommende sitte sideveis.
- Skapene på rommet burde plasseres nærmere utgangsdøren slik at det ble plass til et arbeidsbord eller stol i hjørnet ved vinduet.

Hun ønsket også at det hadde blitt installert farget glass i vinterhagen slik at det ikke ble direkte innsyn utenfra.

En dag hadde det vært altfor kaldt i stuen. Det kunne virke som systemet for oppvarming ikke virket tilfredstillende.

Det er vanlig alle ansatte på dagskiftet spiser lunsj samtidig. Hun mente at det var behov for at det hele tiden var til stede personell i stue eller spisestue.

Merknad:

Utvalget ber om kommentarer til vedkommende beboers ønsker og synspunkter.

Østensjø, 6.5.2008

Knut Elgsaas(s)
Leder av utvalget

Inger Haagaas(s)

Liv Thorstensen(s)

Edna Thomassen(s)

Torleif Werenskjold(s)

Oslo kommune
Sykehjemsetaten
Administrasjonen

OSLO KOMMUNE	
BYDEL ØSTENSJØ	
6 JUN 2008	
200800946-13	UG
AVD. SAKSBEH.:	AK 240.4

Bydel Østensjø
Ryensvingen 1
Postboks 157 Manglerud
0612 Oslo

Dato 04.06.2008

Deres ref:

Vår ref (saksnr):

Saksbeh: Inger-Lise Kjos
23433064

Arkivkode:

2007/

**RAPPORT FRA ANMELDT TILSYN VED ØSTENSJØ BO- OG SERVICESENTER
06.05.08**

Sykehjemsetaten har mottatt rapport fra anmeldt tilsyn ved Østensjø bo- og servicesenter 06.05.2008.

Utvalget ber om kommentarer til vedkommende beoers ønsker og synspunkter. Sykehjemsetaten vil samtidig informere om planlagte prosesser ved Østensjø bo- og servicesenter.

2. Påpekte mangler

- TV- tilknytningen er ferdigstilt uke 21
- b. Røykerom mangler vifte, dette er meldt til OBY
- c. Ramper ved inngang til vinterhage skal være på plass uke 21
- d. De fleste møblene er nå på plass
- e. Skilt forventes ferdigstilt uke 23

8. Samtale med en beboer, ønsker til rommet

- Det er montert skap m/speil over vask på alle rom. Det er nok riktig at det ikke er enkelt å betjene fra rullestol. Det undersøkes med Funksjonsteknikk om mulighet for hylle satt på eksisterende skinne.
- Stikkontakter er plassert i høyde som beboere i rullestol ikke kan benytte. Det vil bli sett på muligheten for en plassering for stikkontakter som er egnet for å kunne bemanne fra rullestol.
- Alle vasker sitter på skinne og kan reguleres sideveis og i høyden – dette er avklart med beboer.
- Garderobeskap er satt etter norm fra Husbanken m.h.t. rikelig plass for rullestoler.
- For å hindre direkte innsyn utenfra er det mulig å trekke for gardinene i vinterhaven.
- Det er installert klimaanlegg i huset som reguleres av ute temperaturen. Det var noen problemer med anlegget ved innflytting, men dette er i orden nå.
- Lunsjpause for ansatte er endret slik at en alltid er tilgjengelig.

Sykehjemsetaten
Administrasjonen

Besøksadresse:
Nedre Slottsgt. 3

Postadresse:
Postboks 435, Sentrum
0103 Oslo

Internett: www.oslo.kommune.no

E-post: postmottak@sye.oslo.kommune.no

Telefon: 02180
Telefaks: 23 43 30 09
Bankkonto:
Org.nr.: 990612498

Til informasjon har Østensjø bo- og service senter planlagt en åpen dag for andelseierne mandag 9. juni.

For øvrig tas rapporten til orientering.

Med hilsen

Bente Riis
konst. etatsdirektør

Anne Berger Sørli
områdedirektør II

Oslo kommune
Byrådsavdeling for byutvikling

Bydeler og virksomheter
Rådet for funksjonshemmede, Eldrerådet

64/08

OSLO KOMMUNE	
BYDEL ØSTENSJØ	
23 JUN 2008	
200600592-6	UG
AVD. SAKSBEH.	AK 843.1

Elektroniske vedlegg

Deres ref:

Vår ref (saksnr):
200604528-60

Saksbeh:
Arnfinn Løvli, 23 46 17 95

Dato: 20.06.2008

Arkivkode:
514

**OSLO KOMMUNES STRATEGISKE PLAN FOR UNIVERSELL UTFORMING.
HØRING**

Vedlagte forslag til Oslo kommunes strategiske plan for universell utforming datert juni 2008 sendes bydeler, virksomheter og råd på høring. Bemerkninger bes sendt Byrådsavdeling for byutvikling innen 20.08.2008. Bydeler som ikke rekker å ferdigbehandle forslaget innen fristen bes ettersende uttalelsen snarest mulig.

Med hilsen

Elisabeth Eidså Dale
konst. kommunaldirektør

Einar Jerven Sigstad
fung. plan- og utbyggingssjef

Godkjent og ekspedert elektronisk

Vedlegg: Oslo kommunes strategiske plan for universell utforming, forslag, m/ vedlegg
Kopi til: Byrådsavdelingene

Byrådsavdeling for byutvikling

Postadresse:
Rådhuset, 0037 Oslo

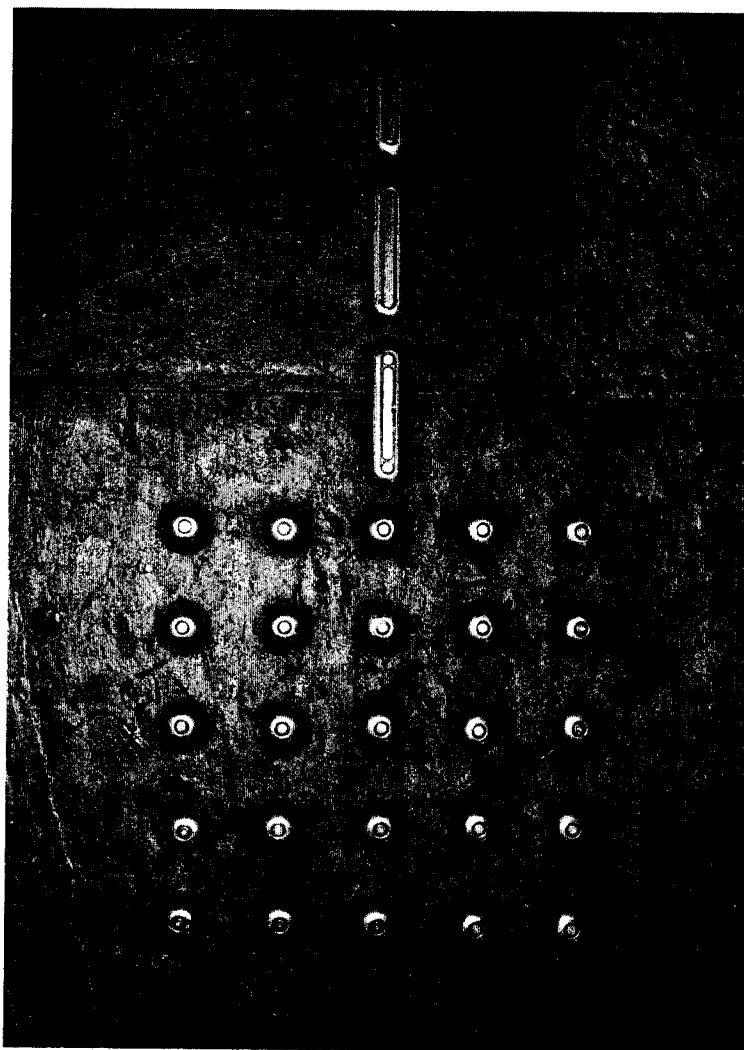
E-post: postmottak@byr.oslo.kommune.no

Oslo kommune
Byrådet

Forslag

Oslo kommunes strategiske plan for universell utforming

Juni 2008

Innhold:

	side
universell utforming	
- definisjon og forklaring	3
- syv prinsipper for universell utforming	4
- de mest berørte grupper	4
- nivåer for tilgjengelighet	5
bakgrunn	
- internasjonale føringer	5
- staten	6
- funksjonshemmede organisasjoner	7
- Oslo kommune	7
- forberedende arbeider til strategien	8
strategisk plan for universell utforming	
- forutsetninger	9
- visjon og hovedmål	9
- overordnede mål og tiltak	10
- sektor samferdsel	14
- sektor plan, bygg og anlegg	16
- sektor friområder og byrom	18
- tema informasjons og kommunikasjonsteknologi	20
- tema kunnskap og kompetanse	20
vedleggsoversikt, kilder og sentrale linker	22

UNIVERSELL UTFORMING

DEFINISJON OG FORKLARING

Hensikten med universell utforming er å øke menneskenes mulighet for samfunnsdeltakelse. Inkludering av personer med nedsatt funksjonsevne er avgjørende på alle samfunnsarenaer og av stor betydning for den enkelte, men også avgjørende for samfunnet. Funksjonshemmede skal ikke bare kunne utløse sine rettigheter, men også være i stand til å utøve sin plikt som likeverdige og likestilte samfunnsborgere. Manglende tilgjengelighet er diskriminerende. Universell utforming skal gi løsninger som ivaretar alle, med eller uten nedsatt funksjonsevne.

I kommunens strategiske plan benyttes den definisjon av universell utforming som er gitt i diskriminerings og tilgjengelighetsloven (vedtatt 10.06.2008) § 9 andre ledd:

”Med universell utforming menes utforming eller tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forhold slik at virksomhetens alminnelige funksjon kan benyttes av flest mulig.”

Ved oppfølging av lovverket er det denne formuleringen som er gjeldende.

Begrepet universell utforming har vært brukt i en del år uten at det har hatt et entydig innhold. Miljøverndepartementet ga i november 2007 ut temarapporten Universell utforming – begrepsavklaring. For å utdype hva universell utforming innebærer gjennomgås rapportens konklusjoner nedenfor. Universell utforming er der definert som:

”Universell utforming er utforming av produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming.”

Dette er utdypet slik: ”Universell utforming er en normativ strategi som gir grunnlag for å konkretisere kvaliteter i produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle på en likestilt måte. Universelt utformede løsninger skal være gode totalt sett. Universell utforming skal fungere sammen med andre samfunnsmessige mål og inngå som en integrert del av helhetlig utforming.”

Det har tidligere blitt arbeidet for å gi tilgjengelighet for funksjonshemmede, men mens dette kan oppnås gjennom spesielle løsninger, forutsetter universell utforming at hovedløsningen skal imøtekomme alles brukerbehov.

Når definisjonen omtaler ”produkter og omgivelser” gjelder dette for alle sektorer og fagområder. Kravene til omgivelsene omfatter de fysiske og tekniske omgivelsene som utformes av mennesker. Produkter er også maskiner og programvare innen ikt-sektoren, og innenfor tjenesteyting.

Formuleringen ”brukes av alle mennesker” gjelder i utgangspunktet uten unntak. Det gjelder alle aldersgrupper og uavhengig av ulike ferdigheter, kapasitet og funksjonsevne. Forhold som angår bevegelse, syn, hørsel, forståelse og miljø (astma/allergi) er sentrale.

”I så stor utstrekning som mulig” henspiller på at strategien peker mot stadig bedre løsninger. Utvikling av teknologi, kunnskap og holdninger går raskt og det er behov for en kontinuerlig vurdering av nye muligheter for å redusere begrensningene. Universell utforming kan møte

motstridende interesser i lover. Det kan gjelde verne- og sikkerhetshensyn. I disse tilfellene vil det være aktuelt å finne løsninger, som så langt som mulig, tilfredsstiller kravet om universell utforming.

"Uten behov for tilpassing og en spesiell utforming" presiserer at hovedløsningen skal kunne brukes av alle. Det forutsetter at hovedløsningen tar hensyn til bruk av personlige tekniske hjelpemidler som rullestol, høreapparat mv. Løsningene skal ikke signalisere at de er utformet spesielt for funksjonshemmede. Dersom spesialløsninger eller spesielle tekniske innretninger må anvendes for at løsningen skal kunne brukes av alle, må hovedløsningen utformes slik at den fungerer sammen med eller i samspill med spesialutstyret.

SYV PRINSIPPER FOR UNIVERSELL UTFORMING

Det er utviklet syv prinsipper for universell utforming som viser hvilke funksjons- og ytelseskrav som produkter, byggverk og løsninger må tilfredsstille for å være gode i bruk for personer med ulike forutsetninger.

- 1 Like muligheter for bruk
Utformingen skal være brukbar og tilgjengelig for personer med ulike ferdigheter.
- 2 Fleksibel i bruk
Utformingen skal tjene et vidt spekter av individuelle preferanser og ferdigheter.
- 3 Enkel og intuitiv bruk
Utformingen skal være lett å forstå uten hensyn til brukerens erfaring, kunnskap, språkferdigheter eller konsentrasjonsnivå.
- 4 Forståelig informasjon
Utformingen skal kommunisere nødvendig informasjon til brukeren på en effektiv måte, uavhengig av forhold knyttet til omgivelsene eller brukerens sensoriske ferdigheter.
- 5 Toleranse for feil
Utformingen skal minimalisere farer og skader som kan gi ugunstige konsekvenser, og minimaliserer utilsiktede handlinger.
- 6 Lav fysisk anstrengelse
Utformingen skal kunne brukes effektivt og bekvemt med et minimum av besvær.
- 7 Størrelse og plass for tilgang og bruk
Hensiktsmessig størrelse og plass skal muliggjøre tilgang, rekkevidde, betjening og bruk, uavhengig av brukerens kroppsstørrelse, kroppsstilling eller mobilitet.

Prinsippene er hentet fra "Universell utforming over alt!" Artikkelsamling, Deltasenteret nov. 2003. Der er det også gitt retningslinjer for prinsippene.

DE MEST BERØRTE GRUPPER

Universell utforming skal i så stor utstrekning som mulig favne hele befolkningen. For at dette skal kunne skje må utformingen av produkter og omgivelser gjøres slik at de inkluderer personer med nedsatt funksjonsevne. Hovedgruppene er bevegelses-, orienterings- og miljøhemmede. Nedenfor følger en utvidet oversikt over de mest berørte grupper:

- bevegelseshemmede
rullestolbrukere, gangbesvær, personer med barnevogn og koffert, hjerte- og lungesyke osv.
- synshemmede
blinde og svaksynte
- hørselshemmede
døve og personer med nedsatt hørsel
- orienteringshemmede
personer som har problemer med å forstå det offentlige/nye rom, omfatter også syns- og hørselshemmede
- miljøhemmede
personer med astma og allergi, innen- og utendørs
- lese- og skrivehemmede
analfabeter, dyslektikere, personer uten/dårlig kjennskap til norsk
- utviklingshemmede
ofte knyttet til orienteringshemning og lese- og skrivevansker, forståelse
- psykisk syke
redsel for store åpne rom, heiser, ønsker ikke forandringer osv.

NIVÅER FOR TILGJENGELIGHET

Det er mange nivåer av hvor funksjonshemmet den enkelte kan være; fra knapt nok registrerbare hemninger til personer som trenger personlige assistenter. Alle opplever vi imidlertid redusert funksjonsevne i forskjellig grad en eller flere ganger i livet, forbigående eller stabilt. Det er definert fire nivå for tilgjengelighet (brukbarhetspyramiden):

- nivå 1: universell utforming, skal dekke behovene til flest mulig
- nivå 2: tilrettelegging for grupper med sammenfallende behov for tilrettelegging
det benyttes særløsninger for å gi tilgjengelighet for enkelte grupper når det ikke er mulig å oppnå universell utforming, for eksempel til enkelte kulturminner
- nivå 3: individuell tilrettelegging og individuelle hjelpemidler
spesielle løsninger knyttet til enkeltpersoner for å gi tilgjengelighet
- nivå 4: personlig assistanse der individuell tilrettelegging og individuelle hjelpemidler ikke strekker til

BAKGRUNN

INTERNASJONALE FØRINGER

FN vedtok på sin generalforsamling i 1993 standardregler for like vilkår for mennesker med funksjonshemning. De 22 reglene er utformet på grunnlag av erfaringer fra FNs tiår for funksjonshemmede (1983 – 1992), og reglene innebærer en forpliktelse for medlemslandene om å iverksette tiltak for å sikre funksjonshemmede like muligheter. Standardreglene

inneholder viktige prinsipper angående ansvar, handling og samarbeid. De påpeker områder som er av avgjørende betydning for livskvalitet, og for å oppnå full deltaking og likestilling.

Ministerrådskomiteen i Europarådet har vedtatt "Handlingsplan for å fremme rettigheter og deltagelse for personer med nedsatt funksjonsevne: Bedre livskvalitet for personer med nedsatt funksjonsevne i Europa 2006 – 2015". Norge har deltatt i utviklingsarbeidet. Hovedmålet med handlingsplanen er å tjene som et praktisk hjelpemiddel for å utvikle og iverksette tiltak som kan gi full deltagelse for personer med nedsatt funksjonsevne. Planen legger stor vekt på å oppnå at hensynet til funksjonshemmede inkluderes i den ordinære politikken i medlemslandene. Øket tilgjengelighet er sentralt i planen som også anbefaler strategien universell utforming.

Nordisk ministerråd har vedtatt et handlingsprogram for "Design för alla" og har i mange sammenhenger tatt opp tilgjengelighet. Det er et utstrakt samarbeid mellom de nordiske land om universell utforming.

STATEN

På statlig hold har det de senere år blitt lagt ned et betydelig arbeid for å oppnå universell utforming innen viktige samfunnsområder, og våren 2005 kom "Regjeringens handlingsplan for økt tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne". Handlingsplanen inneholder Mål og strategi, Virkemidler, Samarbeid og medvirkning og Tiltak og aktiviteter. Av tiltak som her er nevnt har følgende spesielt betydning for kommunene:

- Lov om offentlige anskaffelser, ikrafttrådt 01.01.2007
- Odelstingsproposisjon nr. 32, ny plan- og bygningslov, plandelen, vedtatt Odelstinget 29.05.2008
- Odelstingsproposisjon nr. 45, ny plan- og bygningslov, byggesaksdelen, avgitt statsråd 04.04.2008
- Odelstingsproposisjon nr. 44, diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, vedtatt Odelstinget 10.06.2008
- Tilgjengelige nettsteder, Veileder i utforming, Deltasenteret 2006/2007
- Temaveileder "Universell utforming i offentlige anskaffelser", Deltasenteret mars 2007
- Universell utforming – begrepsavklaring, Miljøverndepartementet november 2007
- Håndbok 17 Vegnormalen, Statens vegvesen, vinter 2008
- Rikspolitisk retningslinjer for universell utforming, utkast hørt i kommunene vinteren 2008
- Norske standarder som beskriver universell utforming

Det forventes at lovene, som ikke er trådt i kraft, vil få ikrafttreden i løpet av 2009, og til plan- og bygningsloven vil da også ny teknisk forskrift foreligge. Regjeringens handlingsplan er under revisjon.

Av statlige virksomheter som er sentrale i arbeidet med universell utforming og har utgitt veiledere og litteratur om temaet nevnes Deltasenteret i Sosial- og helsedirektoratet, Statens bygningstekniske etat og Husbanken. I denne sammenheng nevnes også Nasjonalt dokumentasjonssenter for personer med nedsatt funksjonsevne.

FUNKSJONSHEMMEDES ORGANISASJONER

De mest utsatte gruppens interesseorganisasjoner vet svært mye om tilgjengelighet og om hvordan de enkelte løsningene bør utformes. De funksjonshemmedes organisasjoner har med bakgrunn i sine erfaringer og kunnskaper utviklet mange veiledere og håndbøker innenfor sine respektive områder. Organisasjonene har god kompetanse innen universell utforming og det har vært et klart ønske fra kommunens side at disse må være med i utformingen av den strategiske planen.

OSLO KOMMUNE

Oslo kommune har siden 1995 hatt en Handlingsplan for funksjonshemmede, og den siste revisjonen for perioden 2002 – 2005 ble vedtatt av bystyret 06.11.2002. Den siste planen hadde en statusvurdering som grunnlag for vedtak av nye satsingsområder som ble angitt å være: planlegging og brukermedvirkning, rettigheter for mennesker med funksjonshemninger, et tilgjengelig samfunn og arbeid og sysselsetning. Det er Byrådsavdeling for velferd og sosiale tjenester som har hatt ansvaret for utarbeiding av handlingsplanen. Virksomhetene har med bakgrunn i planen arbeidet innenfor sitt ansvarsområde for å forbedre forholdene for funksjonshemmede og tilgjengelighet har hele tiden vært et sentralt punkt.

Bystyret ønsket at kommunen skulle arbeide mer aktivt med tilgjengelighet for alle og ved behandling av sak om "Vakker by – handlingsprogram for estetikk og god byarkitektur" den 31.08.2005 ble blant annet følgende vedtatt: "Byrådet bes fremme en egen sak om tilgjengelighet for alle/- universell utforming". Siden temaet i hovedsak angår fysiske forhold besluttet byrådet at arbeidet med den strategiske planen skulle ledes av Byrådsavdeling for byutvikling. Bystyret vedtok dessuten den 23.04.2008 at Handlingsplan for mennesker med funksjonshemninger også skal revideres og videreføres, og ba om at sak om universell utforming ble fremmet i 2008.

Det har de senere år blitt arbeidet mye med å utarbeide et regelverk, veiledere og gode eksempler for universell utforming. Enkelte lover og veiledere som fremmer universell utforming har allerede trådt i kraft, og flere viktige lover kommer i nær fremtid. Med denne bakgrunn anser byrådet det riktig å utarbeide en strategisk plan nå slik at kommunen er klar til å ta i bruk hele det forbedrede regelverket når det foreligger.

Byrådet har ved utarbeiding av strategien bygget på den erfaring kommunens virksomheter har på området. Videre på statens føringer og varslet nytt regelverk, samarbeid med og veiledninger utgitt av de funksjonshemmedes organisasjoner og andres arbeid med universell utforming.

Strategien tar ikke opp økonomien for gjennomføringen av tiltakene. Tiltakene skal i utgangspunktet finansieres over virksomhetenes ordinære budsjetter hvis det ikke er gitt spesielle bevilgninger til enkeltprosjekter. I kommunens budsjett for 2008 er det avsatt 13 mill. kr til kommunale utbedringstiltak, for eksempel til heis på gamle skoler og ramper ut i sjøen på badeplasser osv. Hvordan midlene skal benyttes i fremtiden og størrelsen på beløpet er under vurdering.

Det foreslås ikke noen jevnlig revisjon av strategien. Den bør få virke noen år og vil deretter bli tatt opp til revidering og evaluering når behovet melder seg.

FORBEREDENDE ARBEIDER TIL STRATEGIEN

Sommeren 2007 ble det avholdt to seminarer for byrådsavdelingene og sentrale kommunale virksomheter som arbeider med tilgjengelighet for alle. Formålet med seminar 1 var å få en felles forståelse om hva slags strategisk plan som skulle lages, kunnskap om universell utforming og status for arbeidet i noen virksomheter. I seminar 2 ble innholdet i en strategisk plan diskutert ut fra en rekke innspill gitt av virksomhetene.

Høsten 2007 ga noen virksomheter og byrådsavdelingene status og konkrete innspill til den strategiske planen. Noen virksomheter har betydelig kompetanse innen sine fagområder når det gjelder universell utforming og ønsker å dele dette med andre i passende fora. Alle er opptatt av å heve kompetansen på området. De fleste nevner at det er ønskelig med et samarbeid både internt i kommunen og med de funksjonshemmedes interesseorganisasjoner. God service og forvaltning av eget arbeidsområde når det gjelder universell utforming ansees som viktig, likeledes å bidra til gode løsninger. Virksomhetenes egne lokaler må bli universelt utformet. Egen status må kartlegges og benyttes som grunnlag for handlingsplaner. Kommunen bør ha egne standarder for universell utforming og det etterlyses en samling av gode eksempler. Krav om universell utforming må inn i avtaler med eksterne aktører og i kravspesifikasjoner. Alle planer må ta opp universell utforming. I tildelingsbrev til virksomhetene må det kreves at det arbeides med universell utforming og i årsmeldingene skal det rapporteres om hva som er gjort. Universell utforming må inn på kommunens nettsider og de må i seg selv bli universelt utformet.

Vinteren 2008 er det i to omganger gjennomført møter med Norges Handikapforbund Oslo, Blindeforbundet og Funksjonshemmedes fellesorganisasjon. Organisasjonene viser til at universell utforming er en bevisstgjøringsprosess og at det må arbeides målrettet og kontinuerlig mot kommunens ansatte for at dette skal komme med i de daglige arbeidsprosesser. Kompetansen i kommunen må generelt heves. Strategien må ikke bli begrensende på utviklingen, og den bør søkes lagt mot der det er størst utfordringer. Det vises til at det foreligger en rekke veiledere, håndbøker og strategiske planer som kan benyttes. Kommunen bør ha et råd for universell utforming hvor virksomhetene kan samarbeide. Oslos institusjoner må generelt sett bli bedre tilrettelagt for blinde og svaksynte. Antikvariske myndigheter oppleves som vanskelige å få med til å finne løsninger. Ruter er for lite ambisiøs i sin satsning på universell utforming, men Samferdselsetaten gjør et godt arbeid. I utbyggingsavtaler må en få inn universell utforming og Ensjø vises til som et fint eksempel. Det benyttes for øvrig for mye minimumsløsninger. Kommunen bør sette sine egne strenge krav. Ved bygging av boliger burde det benyttes mer livsløpsstandard.

STRATEGISK PLAN FOR UNIVERSELL UTFORMING

FORUTSETNINGER

Universell utforming forstås slik:

Med universell utforming menes utforming eller tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forhold slik at virksomhetens alminnelige funksjon kan benyttes av flest mulig.

Tiltak skal følge de syv prinsippene for universell utforming:

- gi like muligheter for bruk
- være fleksibel i bruk
- være enkel og intuitiv i bruk
- gi forståelig informasjon
- ha toleranse for feil
- kreve lav fysisk anstrengelse
- ha størrelse og plass for tilgang og bruk

Universell utforming skal ivareta hele befolkningens rett til likestilling og likeverd herunder:

- bevegelseshemmede
- synshemmede
- orienteringshemmede
- hørselshemmede
- miljøhemmede
- lese- og skrivehemmede
- utviklingshemmede
- psykisk syke

Strategi er summen av tiltakene for å nå målene.

VISJON:

Oslo er en åpen by hvor universell utforming er en selvfølge.

HOVEDMÅL:

Oslo kommune skal i alt sitt virke være tilgjengelig og fremme tilgjengelighet for alle. Innbyggerne og besøkende skal oppleve byen som tilgjengelig.

Målet er et tilgjengelig samfunn som er inkluderende og sikrer likestilling for alle. Tilgjengelighet for alle er en forutsetning for at demokratiet skal kunne fungere godt. Virkemiddelet for å nå målet er strategien universell utforming.

OVERORDNEDE MÅL OG TILTAK

OVERORDNET MÅL 1

Alle kommunens bydeler og virksomheter skal ha en egen strategi for universell utforming.

Bydeler og etater er pålagt å følge bystyrets vedtak. Kommunens foretak og aksjeselskap oppfordres til å følge strategiplanen og representantene til generalforsamlinger og styrer bes arbeide for universell utforming.

Overordnet tiltak 1.1

Bydeler og virksomheter skal innen ett år utarbeide en strategi for universell utforming med mål og tiltak. Planene skal omfatte tjenesten/aktiviteten, forholdet til kundene/-publikum og egne lokaler/arbeidsplassen.

Alle bydeler og større virksomheter skal ha egne planer for universell utforming. Små virksomheter og virksomheter hvor tilgjengelighet for alle er mindre relevant kan integrere universell utforming i virksomhetens overordnede strategi.

Overordnet tiltak 1.2

Bydeler og virksomheter skal ha årlige handlingsplaner for gjennomføring av konkrete tiltak.

Det er viktig at bydelene og virksomhetene setter seg realistiske mål for de enkelttiltak som skal gjennomføres og at de faktisk blir utført.

Overordnet tiltak 1.3

Bydeler og virksomheter skal foreta kartlegging av status for universell utforming som grunnlag for utarbeiding av handlingsplaner.

Overordnet tiltak 1.4

Bydeler og virksomheter og skal i årsberetningene rapportere status for arbeidet med universell utforming og om gjennomførte tiltak.

OVERORDNET MÅL 2

Oslo kommune skal i all relevant aktivitet ha universell utforming omtalt og ivare tatt.

Overordnet tiltak 2.1

I alle årlige føringer for aktivitet som gis til virksomhetene (tildelingsbrev) skal det stilles krav om at prinsippet om universell utforming følges opp og eventuelt satsningsområde angis.

Overordnet tiltak 2.2

I alle relevante saker som fremmes for vedtak skal prinsippet om universell utforming være vurdert og eventuelle konkrete forslag omtalt.

Overordnet tiltak 2.3

I alle anskaffelser, kontrakter og avtaler med eksterne aktører skal det kreves at prinsippet om universell utforming og Oslo kommunes standarder for dette følges. Hvis kravene ikke oppfylles skal det være grunnlag for reaksjoner.

Det vises i denne sammenheng til lov om offentlige anskaffelser. Når kommunen inngår privatrettslige avtaler, for eksempel utleie av gategrunn til fortausrestaurant, skal også universell utforming ivaretas. Vedrørende Oslo kommunes standarder se punkt O 3.3

Overordnet tiltak 2.4

Ved leie av lokaler til kurs og møter mv. skal det som hovedregel benyttes lokaler som er universelt utformet. Eventuelle fravik skal begrunnes.

Det er viktig og en demokratisk forutsetning at kurs- og møtelokaler er tilgjengelig for alle, men det er også et ønske at etterspørsel om universell utforming skal bli et insitamant for utleiere av alle typer lokaler og arealer til å gjøre disse universelt utformet.

Overordnet tiltak 2.5

Oslo kommune skal i sin myndighetsutøvelse aktivt følge opp statlig regelverk, herunder Rikspolitiske retningslinjer, for gjennomføring av universell utforming.

Det er mange lover og forskrifter, som forvaltes av kommunen, som har bestemmelser knyttet til tilgjengelighet og her nevnes av spesiell betydning plan- og bygningsloven. Kommunen skal utnytte de muligheter regelverket gir.

Overordnet tiltak 2.6

Oslo kommune skal gjennom sin organisasjon samlet koordinere og ivareta arbeidet med universell utforming, og oppfølging av den strategiske planen.

Hovedansvaret for oppfølging av universell utforming ligger i virksomhetene. Men i kommunens organisasjon vil det også være behov for en overordnet koordinering og oppfølging av arbeidet.

OVERORDNET MÅL 3

Bydelene og virksomhetene skal samarbeide og dra nytte av hverandres kompetanse og erfaringer, og arbeide for standardiserte løsninger.

Overordnet tiltak 3.1

Det skal opprettes et kommunalt forum for universell utforming.

Forumet benyttes til å gi faglig oppdatering, diskusjon om felles problemstillinger og for oppfølging av den overordnede strategiske planen.

Overordnet tiltak 3.2

Bydeler og virksomheter som har felles problemstillinger bør utveksle erfaringer, ideer og diskutere løsninger i nettverksgrupper.

Bydeler og virksomheter oppfordres til å søke kontakt, samarbeide og utveksle erfaringer om universell utforming

Overordnet tiltak 3.3

Virksomheter med spesiell kompetanse og særansvar skal lage Oslo kommunes standarder med veileder for sitt område. Dette gjøres i samarbeid med andre virksomheter som også har nytte av standarden. Arbeidet skal gjøres i samråd med de funksjonshemmedes brukerorganisasjoner, og bygge på retningslinjer og veiledere fra statlige virksomheter og organisasjonene. Veilederen bør følges av en samling gode eksempler.

Oslo kommunes standarder for universell utforming skal ikke være skjerpende i forhold til statlig regelverk, for eksempel byggeforskriftene. Det er likevel ønskelig at utførelsene gjøres best mulig, for eksempel stigning på gangveier. Hensikten er å utfylle regelverket slik at det i Oslo benyttes ensartede løsninger. For eksempel kan Samferdselsetatens veileder for utforming av ledelinjer i kollektivtrafikken utvikles videre til å gjelde ledelinjer generelt.

Overordnet tiltak 3.4

Kommunens standarder for gjennomføring av universell utforming vedtas av byrådet.

For at Oslo kommunes standarder skal gjelde for alle virksomhetene er det viktig at de får en overordnet forankring. Standardene vil angi detaljerte tekniske løsninger med blant annet materialbruk og byrådet vil være rett nivå for beslutning.

OVERORDNET MÅL 4

Bydelene og virksomhetene skal i sitt arbeid med universell utforming være fokusert mot gode praktiske løsninger som gir resultater.

Overordnet tiltak 4.1

Kommunale tiltak skal følge kommunalt vedtatte standarder med veiledere.

Overordnet tiltak 4.2

Tiltak skal gjennomføres med fokus på kvalitet og gode estetiske løsninger.

Kvalitet og estetikk er viktig for at løsningene skal oppfattes som likeverdige.

Overordnet tiltak 4.3

Det skal være et planmessig vedlikehold slik at opparbeidet standard for universell utforming ikke forfaller. Utendørs skal det måkes og strøs slik at også god standard opprettholdes i vinterhalvåret.

Effekten av utførte løsninger med universell utforming vil ofte raskt bli redusert hvis det ikke blir gjennomført et godt vedlikehold. Høy kvalitet er også viktig i et vedlikeholdsperspektiv.

OVERORDNET MÅL 5

Oslo kommunes politikk og arbeid for universell utforming skal være synlig og lett tilgjengelig.

Overordnet tiltak 5.1

Oslo kommune skal gjennom media, trykksaker og internett fremme universell utforming.

Overordnet tiltak 5.2

Oslo kommunes inter- og intranettsider skal ha en egen link/menypunkt til universell utforming. Punktet skal vise kommunens arbeide med universell utforming, ha henvisninger til kommunens standarder og veiledere, linker til virksomhetenes arbeid med temaet og til statlige regler.

Konferer Samferdselsetatens hjemmeside hvor dette er gjennomført.

Overordnet tiltak 5.3

Viktig informasjon om kommunens tjenester skal ikke bare publiseres på internett, men også utgis i papirformat slik at informasjonen er tilgjengelig for målgruppen.

Det er ikke alle som har internett tilgjengelig og når informasjon utgis er det viktig at målgruppen også kan få informasjonen på annen måte.

Overordnet tiltak 5.3

Bydelene og virksomhetene skal ha en kontaktperson for tilgjengelighet og universell utforming.

Kontaktpersonen skal kunne gi informasjon om hvordan publikum finner fram til og orienterer seg i lokalene og kunne henvise videre til rett fagperson. Personen må også ha oversikt over arbeidet med universell utforming i virksomheten slik at andre virksomheter og fagpersoner kan få god veiledning og rett henvisning.

Overordnet tiltak 5.4

Bydelene og virksomhetene skal gi informasjon til publikum om tilgjengeligheten til lokalene på internett og i trykksaker.

OVERORDNET MÅL 6

Oslo kommune skal arbeide for at private aktører som næringslivet, frivillige organisasjoner, stiftelser mv., følger prinsippet om universell utforming.

Overordnet tiltak 6.1

Det skal gis informasjon til grunneiere, næringsliv og organisasjoner mv. om lover og regelverk om universell utforming tilgjengelighet for alle.

Virksomheter som arbeider med myndighetsutøvelse og veiledning av private aktører hvor universell utforming er relevant, skal i et bredt omfang gi informasjon om universell utforming.

Overordnet tiltak 6.2

Private aktører skal oppfordres til å benytte prinsippet om universell utforming.

Overordnet tiltak 6.3

Kommunen skal vurdere å gi et eget tilgjengelighetsmerke til serveringssteder, forretninger, publikumslokaler mv. som er universelt utformet.

Det vurderes om det skal iverksettes en ordning hvor det etter nærmere kriterier gis et tilgjengelighetsmerke som viser at lokalet er tilgjengelig for alle og som en stimulans/påskjønnelse for private aktører som velger å satse på universell utforming, jf. vertskapsbevis for serveringssteder.

SEKTOR SAMFERDSEL

MÅL S 1

Transportårer for fotgjengere og myke trafikanter skal være universelt utformet.

Tiltak S 1.1

Ved gangfelt skal kantstein være nedsenket. Signalanlegg skal avgi lydsignal på anrop. Det skal benyttes taktil merking ved lyskryss og i andre viktige områder.

Når det er lyssignal for fotgjengere skal disse også avgi lydsignal for blinde og svaksynte. Signalet kan aktiveres ved trykknapp på anlegget eller med fjernkontroll styrt av den blinde og svaksynte. Taktil merking er merking med knotter, spor osv. som kan føles med føtter eller blindestokk.

Tiltak S 1.2

Fortauenes bevegelsessone skal ha fri passasje i god bredde. Bevegelsessonen skal søkes plassert langs husveggene og på innsiden av fortauene. Bevegelsessonen skal ha et fast, slett og jevnt dekke tilpasset rullestoler; også ved passering av veier i fotgjengeroverganger. Hvor det er fortausrestauranter skal det være god plass til passering og bevegelsessonen skal være klart markert. Sentrale gangruter skal ha ledelinjer uten hindringer.

En bevegelsessone er normalt minimum 2,5 m bred og 2,1 m høy. Bevegelsessonen bør markeres med ledelinjer, kontrastfarger og/eller materialbruk. Husveggene er av blinde og svaksynte foretrukket som den beste ledelinje når det er relevant. "Slett" i denne sammenheng innebærer at underlaget ikke er knudret, ubehagelig og tungt å benytte for rullestolbrukere, mens med "jevnt" menes at det ikke skal være oppstikkende kanter.

Tiltak S 1.3

Bymøbler og reklameinnretninger skal plasseres og utformes under hensyntagen til universell utforming.

Tiltak S 1.4

Bruk av parkeringsplasser for forflytningshemmede skal evalueres med hensyn til antall og plassering. Det skal utarbeides regler for fremtidig praksis for etablering, størrelse og utforming.

Tiltak S 1.5

Private parkeringsselskaper som forvalter kommunal grunn skal følge kommunale regler for utforming av plasser for forflytningshemmede, og antallet skal være minimum 10 % av det totale. Plassene skal være gratis for forflytningshemmede.

MÅL S 2

Kollektive transportmidler og holdeplasser skal være universelt utformet.

Tiltak S 2.1

Holdeplassene skal ha høy standard og være uten høydeforskjell til transportmidlet. Horisontal avstand skal være minst mulig. Det skal benyttes ledelinjer og taktil merking for å lette "lesingen" av holdeplassen.

Tiltak S 2.2

Buss, trikk og bane skal ha gulv med lav entré.

Tiltak S 2.3

Billettautomatene skal plasseres i passende høyde, være lett forståelige og enkle i bruk for alle.

Tiltak S 2.4

Trikk, buss, bane og båt skal så langt det er mulig benytte felles standarder for universell utforming av interiøret, herunder dør- og knappemerking.

Tiltak S 2.5

Det skal utredes og vurderes om på hvilken måte fergene med tilhørende anløpssted kan gjøres mest mulig tilgjengelig og universelt utformet.

Tiltak S 2.6

Taxiholdplassene skal være universelt utformet.

MÅL S 3

Det skal utarbeides god informasjon om tilgjengelighet i det offentlige rom og til kollektive transportmidler.

Tiltak S 3.1

Det skal gis oppdatert informasjon om tilgjengelighet på holdeplasser og til trikk, buss og bane på internett og hos Trafikanten.

Publikum skal kunne se hvilke holdeplasser som har høy standard, hvem som er under ombygging/utbedring og hvem som gjenstår, og om det er særlige ting å bemerke. Tilsvarende opplysninger skal også gis for trikk, buss og bane.

Tiltak S 3.2

På holdeplasser skal informasjon om ankommende buss, trikk og bane gis over høyttaleranlegg på anrop og display. Tilsvarende skal neste holdeplass angis om bord på transportmidlene.

Opprop av ankommende transportmiddel bør fortrinnsvis kun gis når blinde og svaksynte ber om det ved hjelp av fjernkontroll, og tilsvarende om bord.

Tiltak S 3.3

Oslo kommunes tilgjengelighetskart for sentrum skal ajourføres, videreutvikles, og utgis på papir og vises på internett.

SEKTOR PLAN, BYGG OG ANLEGG

MÅL PBA 1

Kommunens bygg og anlegg skal i så stor grad som mulig være universelt utformet. Nybygg skal være universelt utformet.

Anlegg i denne sammenheng er idrettsanlegg, badeanlegg osv. Det vises her også til bystyrets vedtak den 26.09.2007 sak 334 om "Universell utforming av kommunale idrettsanlegg". Før saken ble fremmet ble det gjort en gjennomgang av anleggene og det er i saken redegjort for behovene for å oppdatere til tilfredsstillende standard for universell utforming. Det skal her legges til at Kultur- og kirkedepartementet stiller krav om universell utforming for å gi tilskudd til idrettsanlegg.

Tiltak PBA 1.1

Det skal utarbeides og anvendes felles standard for universell utforming av atkomst til og utearealer omkring kommunens bygg og anlegg.

Det finnes mange veiledere for utforming av inngangspartier, atkomster og utearealer, men det er ønskelig at Oslo kommune bruker en ensartet utforming slik at brukere og publikum blir trygge på tilgjengeligheten. Det er ikke meningen at atkomstene skal være kopier av en idealmønstre, men det skal benyttes felles virkemidler. Det angis en maksimal stigning på gangatkomstene, kantene skal vær godt synlig, inngangsdører skal ha en klar markering, allergifremmende planter skal ikke benyttes, ensartet design på skilting osv.

Tiltak PBA 1.2

Det skal utarbeides og anvendes felles standard for universell utforming av kommunens bygg og anlegg. Standarden skal kunne brukes ved utforming av blant annet kontorlokaler, arbeidsplassen, boliger, skoler, barnehager og sykehem.

Jevnfør kommentar til tiltak PBA 1.1.

Tiltak PBA 1.3

Bygg med spesiell funksjon og anlegg benytter kommunens felles standarder så langt det er mulig og for øvrig i overensstemmelse med statlige virksomheters og brukerorganisasjonenes veiledninger.

Tiltak PBA 1.4

Nye kommunale boligbygg med tre eller flere etasjer skal ha heis.

Tiltak PBA 1.5

Nybygg skal prosjekteres og oppføres etter prinsippene om universell utforming og Oslo kommunes standarder. Eksisterende bolig-, kontor- og publikumsbygg som ikke er tilgjengelig for alle skal, så langt det er rimelig, bli det snarest mulig. Ved rehabilitering og hovedombygging skal alle eksisterende bygg i så stor utstrekning som mulig gjøres universelt utformet.

Universell utforming av boligbygg vil også gi leilighetene livsløpsstandard. Ved rehabilitering og hovedombygging av eksisterende bygg er det i den fysiske konstruksjon m.m. gitt en del forutsetninger som vanskelig kan endres uten meget store kostnader. Byggets struktur kan virke begrensende på å gjøre det universelt utformet. Det skal imidlertid ved de tiltak som gjennomføres søkes å gi tilgjengelighet for alle og universell utforming.

MÅL PBA 2

Universell utforming skal ved kommunal arealplanlegging og områdeutvikling med kommunal deltakelse være en sentral føring.

Tiltak PBA 2.1

I alle arealplaner skal universell utforming vurderes, omtales og inngå i planforslaget.

Tiltak PBA 2.2

Ved byfornyelse og inngåing av utbyggingsavtaler skal universell utforming være et sentralt tema. I samarbeidsprosjekter skal kommunen kreve universell utforming.

Tiltak PBA 2.3

Ved salg/feste/utleie av kommunalt areal skal universell utforming være en premiss.

MÅL PBA 3

Kommunale kulturminner skal i så stor utstrekning som mulig søkes gitt universell utforming.

Tiltak PBA 3.1

Forvaltere av kommunale kulturminner skal utarbeide en status og handlingsplan for kulturminnet for å søke å gjøre kulturminnet tilgjengelig og universelt utformet. Tiltakene

skal ha god kvalitet og design. Kulturminner med allmenn funksjon skal være tilgjengelig for alle.

Tiltak PBA 3.3

Byantikvaren skal rådggi for å finne gode løsninger til tilgjengelighet og universell utforming.

MÅL PBA 4

Kommunen skal ved behandling av alle saker etter plan- og bygningsloven og dens regelverk på en aktiv måte følge opp universell utforming.

Dette målet gjelder overfor både offentlige og private aktører. Plan- og bygningsetaten skal på en proaktiv måte ta opp universell utforming i alle prosjekt de er i befatning med.

Tiltak PBA 4.1

Plan- og bygningsetaten skal på sine internettsider gi informasjon om universell utforming og ha henvisninger til statlig regelverk og kommunens egne standarder for temaet.

Tiltak PBA 4.2

Plan- og bygningsetaten skal på et så tidlig tidspunkt som mulig i plan- og byggeprosessene ta opp med forslagsstiller, tiltakshaver og konsulent universell utforming av prosjektet.

Tiltak PBA 4.3

Kommunen skal være restriktiv med å gi dispensasjon fra loven og regelverket når det gjelder universell utforming. Før eventuell dispensasjon gis skal det innhentes uttalelse fra relevant brukerorganisasjon.

Tiltak PBA 4.4

Plan- og bygningsetaten skal gjennomføre særskilt tilsyn på prosjektering når det gjelder universell utforming. Etaten skal årlig rapportere på antall gjennomførte tilsyn.

SEKTOR FRIMRÅDER OG BYROM

MÅL FB 1

Opparbeidede uteoppholdsarealer og parker skal i så stor utstrekning som mulig være universelt utformet.

Det tenkes her på uteoppholdsarealer med åpent og i hovedsak grønt tilsnitt.

Tiltak FB 1.1

Det skal utarbeides status for hovedgangveier og sentrale oppholdsareal, og lages handlingsplaner for å gjøre disse universelt utformet.

Tiltak FB 1.2

Det skal utarbeides retningslinjer for opparbeiding av universelt utformede lekeplasser.

Tiltak FB 1.3

Det skal som et prøve og erfaringsprosjekt anlegges en universelt utformet lekeplass.

Prosjektet bør ha som mål å lage malen for en universelt utformet lekeplass slik at prinsippene kan benyttes på de fleste plassene.

MÅL FB 2

Deler av friluftsområder og Oslomarka skal ha partier som i så stor grad som mulig er universelt utformet.

Tiltak FB 2.1

Deler av de viktigste friluftsområdene og enkelte partier av Oslomarka med turveier skal være universelt utformet.

Det er ikke ønskelig at de store friområdene og marka i særlig grad skal være universelt utformet, men utvalgte sentrale partier og noen fredelige pletter skal være tilgjengelig for alle.

Tiltak FB 2.2

De viktigste badeplassene skal ha partier med universell utforming og blant annet ha ramper for bevegelseshemmede ut i vannet.

Tiltak FB 2.3

Det skal anlegges universelt utformede fiskeplasser ved fjorden og i marka.

MÅL FB 3

Torg og møteplasser skal være universelt utformet

Det tenkes her på de mer urbane stedene både i sentrum og ved bydelssentrene.

Tiltak FB 3.1

Torg og møteplasser skal ha bevegelsessoner med fri passasje i god bredde og være universelt utformet. Hele torgets dekke skal i hovedsak være slett, jevnt og tilpasset rullestoler.

Vedrørende bevegelsessoner jf. tiltak S 1.2. "Slett" og "jevnt" innebærer ikke at arealene ikke kan ha helling, men bevegelsessonene må ikke ha maksimumsstigning over det som er gitt i atkomstområder, jf. tiltak PBA 1.1.

Tiltak FB 3.2

Innretninger og byromsmøbler på torg og møteplasser skal i så stor utstrekning som mulig ivareta universell utforming.

TEMA INFORMASJON- OG KOMMUNIKASJONSTEKNOLOGI

MÅL IKT 1

Kommunens IKT utstyr og programmer skal i så stor utstrekning som mulig være universelt utformet.

Tiltak IKT 1.1

Kommunen skal være oppdatert på tilgjengelig teknologi som fremmer universell utforming og vurdere nye verktøy for implementering.

Tiltak IKT 1.2

Oslo kommunes web-sider skal være universelt utformet. De skal være lett tilgjengelige og ha en enkel, lett fattbar design og for øvrig følge nasjonale standarder. All tekst på nettsidene skal tåle forstørring, og det skal være mulighet for opplesning av tekst.

Tiltak IKT 1.3

Kommunens billettautomater og informasjonstavler skal være universelt utformet og følge en felles standard for utforming og design.

Tiltak IKT 1.4

Billett kjøp over internett skal kunne gjøres av alle.

Personer som må ha spesielt anviste plasser, for eksempel rullestolplasser, skal også kunne gjøre dette.

Tiltak IKT 1.5

Kommunens bibliotek skal ha ikt-utstyr og litteratur tilrettelagt for blinde og svaksynte.

Tiltak IKT 1.6

Kommunens interne ikt-utstyr skal være universelt utformet og for øvrig gis det individuell utforming i henhold til den enkeltes behov.

TEMA KUNNSKAP OG KOMPETANSE

MÅL KK 1

Oslo kommune skal ha god kunnskap om hva universell utforming innebærer og til lover og regler som omhandler temaet.

Det vil bli lagt vekt på å få en tverrfaglig sammensetning av kommunens kompetanse. Dette vil styrke arbeidet med å gjøre byen universelt utformet.

Tiltak KK 1.1

Alle ansatte skal gis en innføring i universell utforming - tilgjengelighet for alle.

Tiltaket gjennomføres med foredrag/seminar tilpasset den enkelte virksomhet når det gjelder innhold og omfang.

Tiltak KK 1.2

Saksbehandlere og funksjonærer som håndterer saker av betydning for tilgjengelighet for befolkningen skal ha god kompetanse i universell utforming innenfor sitt fagområde.

Virksomhetene selv må se til at berørte ansatte får den nødvendige opplæring.

Tiltak KK 1.3

Virksomheter med ansvar for områder av spesiell betydning for tilgjengelighet skal ha særlig høy kompetanse innenfor sitt ansvarsområde.

Virksomhetene selv må se til at berørte ansatte har nødvendige kompetanse. Den teknologiske utviklingen, særlig på ikt, går raskt og kommunen må ha ansatte som kan se og anvende de muligheter dette gir.

Tiltak KK 1.4

Når nye lover, forskrifter og retningslinjer vedtas skal kommunen raskt sette seg inn i disse og vurdere hvordan de kan anvendes for å gi en bedre universelt utformet by.

Staten arbeider aktivt med å forbedre regelverket for å fremme universell utforming - tilgjengelighet for alle, og det er viktig at kommunen følger opp de muligheter dette gir.

MÅL KK 2

Elevene i Osloskolen skal ha kjennskap til og forståelse for universell utforming - tilgjengelighet for alle.

Tiltak KK 2.1

Elevene på både barnetrinnet og ungdomstrinnet skal gis innføring i universell utforming.

Det er viktig at barn og unge får forståelse for at i et universelt utformet samfunn er det mange fler av oss som kan delta på en likestilt måte.

MÅL KK 3

Osloskolen skal være tilgjengelig for alle og ta vel i mot elever med nedsatt funksjonsevne.

Tiltak KK 3.1

Skolene skal være forberedt på å ta i mot elever med nedsatt funksjonsevne. Individuelle hjelpemidler skal være på plass i skolemiljøet når eleven begynner på skolen.

Tiltak KK 3.2

Læremateriell i skolen skal tilrettelegges slik at alle grupper av elever kan benytte seg av dem.

VEDLEGG:

1. Forberedende arbeider
2. Samarbeid med brukerorganisasjonene

KILDER:

Universell utforming – begrepsavklaring, Miljøverndepartementet november 2007.

Regjeringens handlingsplan for økt tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne, Arbeids- og sosialdepartementet og Miljøverndepartementet november 2004.

Odelstingsproposisjon nr. 32, 44 og 45 (2007-2008), plan- og bygningsloven og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven

Universell utforming over alt – artikkelsamling, Sosial- og helsedirektoratet, Deltasenteret og Statens råd for funksjonshemmede.

Fylkesdelplan for universell utforming 2007 - 2011, Rogaland fylkeskommune mars 2007.

SENTRALE NETTSTEDER:

Norges blindeforbund <http://www.blindeforbundet.no/>

Norges handikapforbund <http://www.nhf.no/>

Miljøverndepartementets side for uu <http://www.universell-utforming.miljo.no/>

Statens bygningsteknisk etat <http://www.be.no/>

Husbanken <http://www.husbanken.no/>

Deltasenteret <http://www.shdir.no/deltasenteret>

Nasjonalt dokumentasjonssenter for personer med nedsatt funksjonsevne
<http://www.dok.no>

Vedlegg 1. Forberedende arbeider

SEMINAR 1, 12.06.2007

Formålet med seminaret var å få en felles forståelse for hva strategisk planlegging, hvordan Oslo kommunes plan for universell utforming bør utformes og få status i noen sentrale virksomheter. Det ble gitt en orientering fra Deltasenteret v/ Inger Marie Lid om universell utforming, hva som foreligger av lover og regler og vist eksempler. Samferdselsetaten, Byantikvaren og Deichmanske bibliotek presenterte sitt arbeid med uu.

Nedenfor følger referat fra møtet.

REFERAT FRA SEMINAR 12. JUNI 2007

UNIVERSELL UTFORMING - UTARBEIDELSE AV STRATEGISK PLAN

Deltakere: Inger Marie Lid (Deltasenteret), Trine Presterud (Samferdselsetaten), Kjersti Grut, Gunn Marit Walslag og Dag Chr. Bjørnland (PBE), Morten Stige, Brit Kyrkjebø (BYA), Ragnhild Bævre, Liv Aulund, Øystein Linnerud (EBY), Tone Smith-Meyer (NOK), Hege Finnset Eidseter- Deichmanske bibliotek (KIE), Marianne Hermansen (Friluftsetaten), Per Frøyland (MOS), Berit Tønder Letvik, Ingunn Risnes (Bydel Gamle Oslo), Steinar Seim (BOU), Harald Øvland, Mette Sætervik (UDE), Truus Greuter Bø (VST), Bente Arnesen (HVE), Elisabeth Eidså Dale, Arnfinn Løvli og Kjersti Simonnæs (referent) (BYU).

Arnfinn Løvli (BYU) ønsket velkommen.

Bakgrunn for seminaret: Byrådet besluttet 08.05.2007 at det skal utarbeides en strategisk plan for universell utforming (uu) og prosjektet skal organiseres av Byrådsavdeling for byutvikling. Prosjektet skal utforme kommunens overordnede mål og strategi for uu og angi de første satsningsområdene.

STRATEGISK PLANLEGGING V/ KST. KOM. DIR. BJØRN RØSE

Det ble benyttet PowerPoint-presentasjon.

Det kom fram ved presentasjonen at bystyret har pålagt byrådet å fremme en plan for uu, men at dette også vil være et nyttig verktøy for virksomhetene.

Det er ønskelig å fremme en strategisk plan med hovedmål og delmål for hver sektor med case, eksempler og tiltak.

Planen skal omfatte byrådet og sektorer/byrådsavdelingene.

Planen skal utarbeides som et samarbeid mellom byrådsavdelingene og sentrale berørte virksomheter i kommunen.

Virksomhetslederne gis ansvar for å gjennomføre planen?

Arbeidet startes med en gang, i det små, vi vet hvor skoen trykker.

Hvordan starte opp? Finne status og lage en ny plan ut fra dette. Ta utgangspunkt i det bestående.

UNIVERSELL UTFORMING - BYEN FOR ALLE V/ INGER MARIE LID, SENIORRÅDGIVER, DELTASENTERET

Det ble benyttet PowerPoint-presentasjon.

Noen få punkter fra presentasjonen:

UU er utforming av produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpasning eller spesiell utforming. Regjeringens handlingsplan for økt tilgjengelighet.
Rundskriv T-5/00 – Tilgjengelighet for alle.
FN-konvensjon for mennesker med nedsatt funksjonsevne.
Ny plan- og bygningslov
Likeverd og tilgjengelighet, antidiskrimineringslov
Tilgjengelighet bidrar til å fremme demokratiske rettigheter.
Estetikk (hvorledes oppleves estetikk av blinde og svaksynte)
Hvordan oppnår vi den byen vi ønsker?
Overordnet visjon: Byen for alle!
Detaljen: Den nedsenkede fortauskanten.
Hvordan ivaretas helheten, det overordnede og alle detaljene?
Dårlige erfaringer gjør at en kvier seg for å gjenta reisen.
Brukermedvirkning.
Planlegging, drift og vedlikehold
Evaluerings

Henviisning til noen gode planer:

København (Teknik- og miljøforvaltningen): vejpark.kk.dk (Prosjekter og planer- planer)
Stockholm: stockholm.se (For invånare- funksjonhinder- en stad for alla)

UU – ARBEID I SAMFERDSELSETATEN V/TRINE PRESTERUD

Det ble benyttet PowerPoint-presentasjon.

Noen gjennomførte tiltak; nedsenket kantstein ved gangfelt, installasjon av lydsignal i signalanlegg, ledelinjer, kollektivtiltak på holdeplasser osv.
De har under arbeid evaluering av ledelinjer.
Etaten har et strategisk dokument for uu, med blant annet syv strategiske mål

PROSJEKT TILGJENGELIG BIBLIOTEK V/ HEGE FINNSET EIDSETER, DEICHMANSKE BIBLIOTEK, KIE.

Funksjonskonsulent: veileder/ viser hvordan teknisk utstyr brukes

Prosjekt: "Tilgjengelig bibliotek" – er statlig initiert hvor blant annet Statens bibliotektilsyn, og Deltasenteret deltar i samarbeid Deichmanske bibliotek avd. Torshov for å gjøre biblioteket tilgjengelig for alle. Det tok ca. 3 år fra markedsføring til bruken av bibliotekets utstyr tilrettelagt for uu. ble etablert. Biblioteket er et møtested og skal formidle informasjon. Mye offentlig informasjon er kun tilgjengelig på internett og uten tilgang blir man

funksjonshemmet. Det er laget en sjekkliste for nedbygging av fysiske barrierer i eksisterende lokaler.

3 delmål

1. Fysisk tilgjengelighet
 - kontraster for bedre synlighet
 - utarbeide en tilgjengelighetsmal for biblioteker i samarbeid m/Deltasenteret.
2. Tilgjengelighet for tjenester
 - eks. storskriftbøker, lydbøker, blindeskrift, DVD m/tegnspråk m.v.
 - tilgjengelig PC m/leselist, punktskrift, syntetisk tale på forskjellige språk, forstørrelse
 - DAISY: digitale lydbøker, lese TV (forstørrede bilder samt mulighet for å endre kontraster)
3. Kompetanse/personell på utstyr
 - eks. veiledning på PC samt videreformidle og markedsføre universell utforming.

BYANTIKVAREN OM UU-ARBEID V/ MORTEN STIGE

Idealene kan implementeres i nybygg. Byantikvaren målsetning er å tilrettelegge for formidling av kulturminnene.

Viktige symbolbygg er ikke utformet i tråd med demokratiske prinsipper om bred tilgjengelighet. Spesiell tilrettelegging kreves der utfordringene er store. Byantikvaren strekker seg langt for å finne løsninger. Tilgjengelighet er særlig grunn ved vurdering av dispensasjon.

Tilgjengeligheten til kulturminnene blir ofte "det muliges kunst". Stavkirkene kan ikke gjøres U.U., men kirkene ellers har ofte gått foran med anlegging av ramper og installering av teleslynger.

Å komme inn i de gamle forretningsgårdene er et av Oslos store problemer. Det er viktig å arbeide med å gi god design til løsningene.

Det ble vist til heftet "ingen hindring", se sintef.no og søk på tittelen. Se for øvrig Riksantikvarens nettsted med eget fagemne for uu, riksantikvaren.no.

STIKKORD FRA DEBATTEN:

Uu. er en forutsetning for å kunne hevde sine demokratiske rettigheter i det offentlige rom - møte alle andre. Det ble vist til Kommunedelplan for torg og møteplasser og prosjekt Levende Oslo.

Uu. er mer enn fysisk tilgjengelighet.

Det blir lett målkonflikter i arbeidet med uu. Disse må løses på en konstruktiv måte.

Uu. er nevnt i høringsutkast til Kommuneplan 2008, mål 2.11. Omtale av uu. i oversiktbyplanlegging og forutsigbarhet for detaljplanlegging og annen aktivitet.

Bydel Gamle Oslo tar opp uu. i alle reguleringsaker og når de behandler byggesaker med dispensasjon. Uu. burde vært tatt med i boligplaner og utbyggingsavtaler, det vises i denne sammenheng til Ensjø.

Demokratiske rettigheter: de offentlige rom må være tilgjengelig for alle - en forutsetning for vår kultur. Viktig å vekke arkitektene. Uu. er mer enn tekniske løsninger.

Vi har for øvrig blitt kjent med at det arrangeres et videreutdanningskurs i uu til høsten av NTNU og UMB, se ntnu.no/videre søk universell utforming og se artikkel.

SEMINAR 2, 18.09.2007

Formålet med seminaret var å få diskutert innholdet i en strategisk plan ut fra konkrete innspill. I perioden frem til seminar 2 ble de deltagende virksomheter bedt om å arbeide med skisser til strategiske planer for uu. Som grunnlag for diskusjonen ble det gjort presentasjoner fra en rekke virksomheter.

REFERAT FRA SEMINAR 18. SEPTEMBER 2007

UNIVERSELL UTFORMING- UTARBEIDELSE AV STRATEGISK PLAN - 18. SEPTEMBER 2007 REFERAT

Deltakere: Se vedlegg

Referent: Kjersti Simonnæs

Arnfinn Løvli (BYU) ønsket velkommen.

Bakgrunnen for seminaret er ønske om en felles forståelse for hva vi skal frem til. Se på hvor langt de enkelte er kommet ved at noen virksomheter presenterer sitt foreløpige arbeid. Presentasjonene skal gi bakgrunn for endelig utkast fra hver enkelt etat. Innspillene skal brukes til arbeidet med forslag til strategisk for byrådet.

UNIVERSELL UTFORMING AV OSLO V/ARNFINN LØVLI, BYRÅDSAVDELING FOR BYUTVIKLING

Det ble benyttet PowerPoint- presentasjon.

Temaene var hvilke virkemidler byrådet har, forutsetninger for planen og hvordan BYU i utgangspunktet mener planen kan være; med visjon, mål og tiltak.

Det kom forslag om at Oslo kommune ved utleie/leie av lokaler stiller krav om at disse er tilrettelagt med universell utforming.

Til byrådets visjon for universell utforming kom det forslag om følgende ordlyd:

"Oslo skal bli en *åpen* by hvor universell utforming er en selvfølgelighet". En "åpen by" vil betegne byen som både fysisk åpen og med åpne holdninger.

Til presentasjonens mål 6 kom det bemerkning om at det er viktig med teknologisk tilgjengelighet, for eksempel lesbare maskiner også for svaksynte, f. eks ved kjøp av billetter fra maskiner, betalingsautomater m.m.

STRATEGI FOR UNIVERSELL UTFORMING. SATSNINGSOMRÅDER, DELMÅL OG TILTAK V/KJERSTI GRUT, PLAN- OG BYGNINGSETATEN

Det ble benyttet PowerPoint-presentasjon.

Hovedpunktene var prosessen for arbeidet, status for etaten, virkemidler i lovverket, forslag til satsingsområder (kompetanse, samarbeid/brukermedvirkning, fysisk tilrettelegging i

lokalene. Innspill til byrådets plan; uu-råd med etater og brukerorg., uu-nettverk med andre byer, "verktøykasse" med gode eksempler, gebyrreduksjon for gode uu-løsninger.

- Arbeid er allerede i gang i Samferdselsetaten med å lage ruter i sentrum med universell utforming. Dette kan gjerne gjøres i samarbeid med Plan- og bygningsetaten.

Det burde finnes et fagråd for uu i forbindelse med plan- og byggesaker.

UNIVERSELL UTFORMING- STRATEGISK PLAN V/METTE SÆTERVIK, UTDANNINGSETATEN

Det ble benyttet PowerPoint-presentasjon.

Osloskolen har 80 000 elever, 9 000 ansatte, 750 bygninger og 1,3 mill. m².

Undrevisningsbygg Oslo KF eier de fleste byggene. Skolene skal være innrettet for funksjonshemmede. Noen har krav som går ut over det en kan forvente av uu. Ved hver planlegging av skoleårets oppstart vurderes tilrettelegging i forhold til elever. De vurderer; astma og allergi, bevegelseshemmede, hørselshemmede, synshemmede og forhold til utviklingshemmede. De har innspill til strategisk plan knyttet til ansvarsforhold, sjekklister, ansvar og rapportering, og minstekrav.

Det ble opplyst at kostnadene ved å komme opp på uu-standard er langt høyere enn vedlikeholdskostnader som bare skal knyttes opp til TEK. (97 kr pr. m² TEK/ 220 kr pr. m² uu-standard)

UNIVERSELL UTFORMING KOLLEKTIVTRAFIKK V/ TONE NORLØFF, OSLO SPORVEIER

Det ble benyttet PowerPoint-presentasjon.

Alle ledd i reisekjeden må være tilgjengelig. Trinnfri atkomst, lavgulv i trikk og buss, taktil merking, godt lys, informasjon for alle. Sporveien har plan for gjennomføring av tiltak.

Planlegges tiltak for informasjon om fremkommelighet?

Ja, på Trafikanten og linjevis på enkelte ruter, for eksempel på linje 37. En oppgradert oversikt på over 2000 holdeplasser og fremkommeligheten her er imidlertid umulig p.t.

Det må velges løsninger som informerer på de viktigste strekningene. Utfordring.

Planlagt vedlikehold skjer stort sett nattetid.

Finansiering foreligger ikke iom. at Oslopakke 3 ikke er endelig vedtatt. Finansieringen går dessuten noe ut over forslag til Oslopakke 3.

Det ble uttrykt ønske om systemer for tilgjengelighetskart på internett samt digitaliserte kart i forhold til alt som skjer i kollektivtrafikken.

UNIVERSELL UTFORMING V/ATLE RØNNING, TRAFIKKETATEN

Det ble benyttet PowerPoint-presentasjon.

De forvalter 5 500 avgiftsbelagte plasser og det er 900 hc-plasser. De følger også opp reklamestativ på fortau.

Det ble bemerket at det til tider kan være vanskelig å finne hc-plasser (f. eks rundt rådhuset). Fordel om disse kunne samles.

- Store bevegelighetsproblemer gir ønske om plasser spredt utover et stort område. Bevegelighetshemmede kan for øvrig kostnadsfritt benytte alle andre p-plasser gitt at de har parkeringstillatelse for HC i bilruten.

UNIVERSELL UTFORMING V/TONE SMITH MEYER, BYRÅDSAVDELING FOR NÆRING OG KULTUR

Det ble benyttet PowerPoint-presentasjon.

NOK hadde forslag til visjon og mål knyttet til hovedstadsposisjonen, samfunnsdeltagelse og kvalitet på tiltak. Målene gis overordnet og virksomhetene operasjonaliserer dem. Av planleggingsverktøy ble det nevnt budsjett, årsrapporter og tildelingsbrev. Det må utvikles veiledere og egne standarder, og gjennomføres samarbeid på tvers av sektorer. Indikatorer for tilgjengelighet må utvikles. Oslo kommune som arbeidsplass må ivaretas

UNIVERSELL UTFORMING V/BRIT KYRKJEBØ, BYANTIKVAREN

Det ble benyttet PowerPoint-presentasjon.

Krav til uu er ofte en utfordring for bevaringshensynet. De har skisse til en uu-strategi med seks hovedpunkter hvor blant annet bevisstgjøring og kompetanseheving, og påvirkning av aktører og formidling av informasjon er viktig.

UNIVERSELL UTFORMING V/INGER HELENE KJERKREIT, FRILUFTSETATEN

Det ble benyttet PowerPoint-presentasjon.

Friområder gir folk fristund fra byens mas. Områder for alle. Utfordringer i uu-sammenheng er terrengforhold, naturgrunnlaget, historiske anlegg og estetikk.

Spørsmål om Friluftsetaten tar hensyn til allergikere i sin planlegging.

Ikke p.t.

Innspill/forslag fra etater og foretak under Byrådsavdeling for byutvikling

PLAN- OG BYGNINGSETATEN, 10.10.2007

Etaten har arbeidet lenge med uu og i flere sammenhenger. De har nå skaffet seg status og oppsummert erfaringene med arbeidet, og ut fra dette kommet med et innspill til overordnet strategi med mål og tiltak.

Mål:

- profesjonell service og forvaltning av plan- og bygningsloven
- styrke intern kunnskap og forståelse for loven som virkemiddel for uu
- samarbeid med brukergrupper og fagmiljøer.
- formidling av uu hos det byggende publikum
- fysisk tilrettelegging internt i PBE

Til hver av målene har de en rekke tiltak.

BYANTIKVAREN, 10.10.2007

Etaten har utarbeidet en skisse til strategi for egen virksomhet. De understreker behovet for å ivareta hensynet til Oslos mangfoldige og rike kulturminner og kulturmiljøer. Utfordringer og konflikter bør kartlegges og synliggjøres.

Mål:

- etaten skal inkludere og vurdere hensynet til uu i sitt arbeide, og bidra til å finne alternative løsninger når tilgjengeligheten er begrenset
- etaten vil samarbeide med relevante etater og aktører
- produsenter av produkter, designere og arkitekter skal påvirkes til å finne gode løsninger tilpasset kulturhistoriske bygg og miljøer
- etaten vil ha uu som tema på sine nettsider

Til målene foreslås mange tiltak.

EIENDOMS- OG BYFORNYELSESETATEN, 16.11.2007

EBY gir innspill gjennom et utkast til strategisk plan for etaten. Målene er knyttet til:

- utvikling av kommunale arealer for bygging av et variert boligtilbud og sosial infrastruktur
- salg av eiendom
- forvaltning og utleie av bebygd og ubebygde eiendommer
- utbyggingsavtaler og koordinering av kommunal innsats i byutviklingsprosjekter
- utvikling av sentrum gjennom prosjekt "Levende Oslo"
- være pådriver for fornyelse og positiv utvikling i nedslitte boligområder
- miljøtiltak og opprydding på kommunens grunnarealer
- følge opp eget hus og gjøremål

Til målene foreslås tiltak.

OMSORGSBYGG OSLO KF, 06.09.2007

Foretaket arbeider med en helhetlig handlingsplan rettet mot uu. De arbeider for å bygge og rehabilitere i hht. lov og forskrift og retter samtidig innsatsen mot prosjektering, beskrivelser, kontroll av utføring, kartlegging av eksisterende bygg og kontakt med leietakere. Gjennom kommunens handikappprosjekt har de tilgang til kompetanse. Barnehageprosjektet har tatt inn UU som del av prosjekteringsveiledningen, og stiller krav til gjennomføring. Et uttalt hovedmål er at: i hvert prosjekt må det vurderes om de anbefalte uu-ytelsene er hensiktsmessige og gjennomførbare.

- OBY skal ha tydelige mål for uu
- OBY skal har rutiner og sjekklister for uu
- det skal utarbeides status og lage prioriteringer
- iverksatte tiltak skal være i samsvar med lovverket
- regelverket skal gjøres kjent

Til målene hører det tiltak.

BOLIGBYGG OSLO KF, 02.11.2007

Etaten holder på med kartlegging av kommunale bygg i forhold til tilgjengelighet. De tar hensyn til uu ved rehabilitering og nybygging samt ved innkjøp av leiligheter. Etaten har satset på å øke kompetansen i etaten ved etterutdanning.

UNDERVISNINGSBYGG OSLO KF, 20.11.2007

Alle nye undervisningsbygg gis universell utforming. Dette søkes også gjort ved rehabilitering. Ellers arbeides det ad hoc når behov oppstår. Det er under utarbeidelse en ny kravspesifikasjon for skolebygg som tar hensyn til uu. De mener spesifikasjonen vil være et godt utgangspunkt for krav til alle typer bygg kommunen.

Innspill fra andre byrådsavdelinger og bydel

BYRÅDSAVDELING FOR NÆRING OG KULTUR, 09.11.2007

NOK har konsentrert sitt innspill om visjon, mål og forvaltningsstruktur og –metoder som skal danne felles basis for oppfølging i etatene.

Visjonen viser til at Oslo som hovedstad og region for en stor andel av landets befolkning, kultur-, idretts- og næringsliv skal være i front med å skape et inkluderende samfunn der bedret tilgjengelighet ved hjelp av uu er sentralt. Byrådet skal gi overordnede mål, policy og forvaltningsstruktur for virksomheter og arrangementer. Virksomhetenes ansvar er å operasjonalisere dette.

Uu bør være et fast punkt i kommunedelplaner, budsjetter og årsrapporteringer. En strategi som forutsetning for å få tilskudd til diverse tiltak og arrangement bør være at det kreves uu. Tildelingsbrev, rapportering, etatsoppfølging foreslås brukt aktivt for å ivareta uu.

Det bør vurderes bruk av tidsplaner både i forhold nye tiltak og eksisterende forhold.

Kommunen bør koordinere sin innsats og gi felles standarder og normer der dette er mulig.

Dette gjelder blant annet for bygg/anlegg, luftkvalitet og inn klima, uteområder, arrangement, IKT, transport, merkeordning for tilgjengelighet osv.

NOK mener det er viktig å legge vekt på samarbeid mellom sektorene. Det bør etableres arenaer for deling av erfaringer.

Det bør vurderes å kartlegge hvor stor del av befolkningen/besøkende som har spesielle behov. Samarbeid med brukerorganisasjonene tidlig i planfasen vil være viktig for å finne gode løsninger. Det bør kanskje ansettes funksjonskonsulenter innen flere områder, jf. Deichmanns bibliotek, filial Torshov.

NOK foreslår at nettsider og nettjenester, både overfor publikum og internt skal følge Norge.no's kvalitetskriterier for tilgjengelighet på nett.

Oslo kommune som arbeidsplass må utbedres for økt tilgjengelighet. Byrådsavdelingene bør ha handlingsplaner for utbedring på alle områder, og særlig ikt-utstyret er viktig å følge opp.

KULTUR- OG IDRETTSETATEN

Etaten følger opp Kommunedelplan for idrett hvor kartlegging og oppfølging av uu er sentralt. Alle nye anlegg skal i prinsippet være uu-utformet. De vurderer en intern handlingsplan for uu-utforming av kulturbyggene.

GRAVFERDSETATEN

Etaten har innhentet uttalelse fra FFO til det nye krematorieprosjektet og har for øvrig lagt stor vekt på uu. Håndbok for drift av gravlund har ofte karakter av å fremme HMS og uu.

BYRÅDSAVDELING FOR VELFERD OG SOSIALE TJENESTER

VST har over lenger tid arbeidet med Handlingsplan for funksjonshemmede og resultatet av dette arbeidet er avgitt i en egen rapport. Når det gjelder uu vises det til at uu-arbeidet først og fremst må knyttes opp til kartlegging og tiltak.

Det vises til at kommunen bør ha krav til uu i leieavtaler til bygg og lokaler til konferanser, videre må all informasjon gjøres tilgjengelig herunder på internett. For at uu skal være en arbeidsform er det avgjørende at virksomheten øker sin kompetanse på uu.

VST mener det må settes særlig fokus på følgende:

- implementering i hver sektor og avdeling

- forankring i styringsdokumenter
- økt kunnskap og informasjon
- økt tilgjengelighet til kommunens informasjon
- kvalitet på byutvikling
- gode ute- og oppholdsarealer
- økonomiske virkemidler

BYRÅDSAVDELING FOR BARN OG UTDANNING

STATUS

Skolebygg Utdanningsetaten (UDE) har kravspesifikasjon som inneholder uu og som skal følges ved bestilling av nybygg og ved rehabilitering er dokumentet retningsgivende. De har søkt og fått midler fra handikappprosjektet i OBY ved tilpasningsbehov i eksisterende skole.

Barnehager Omsorgsbygg Oslo KF har uu med i sin prosjekteringsveiledning.

Barne- og familieetaten (BFE) har ansvar for å etablere og drive institusjoner som hører inn under barnevernloven og gi et avlastningstilbud til funksjonshemmede barn. Institusjonene er tilpasset de aktuelle barna.

UTFORDRINGER

Skolebygg De vanligste utfordringene er knyttet til inneklima, tilgjengelighet og akustikkforhold. Den store utfordringen er de gamle skolebyggene.

Barnehager/BFE Tydelig policy på området har manglet.

VIRKEMIDLER

Skolebygg Opplæringsloven hjemler grunnskoleelevenes rett til nærscole. I videregående skole har man ikke rett til en spesiell skole, men det skal være tilstrekkelig kapasitet på de ulike utdanningsprogrammene. Loven pålegger skoleeier å legge til rette slik at alle elever har en tilpasset arbeidsplass, og da med særlig vekt på de som har funksjonshemninger.

Barnehager/BFE Det viktigste virkemiddelet er plan- og bygningsloven med tilhørende teknisk forskrift (TEK) og videre forskrift om miljørettet helsevern i skoler og barnehager § 9 og barnevernloven. OBY benytter en Prosjekteringsveileder med rutine/sjekkliste for kommunale barnehager.

TILTAK FOR Å NÅ MÅLENE

BOU har satt opp mål for innelima, trinnfri atkomst til alle sentrale deler av bygget, etterklang, syn og orientering. Det ønskes også å legges til rette for elever som trenger særskilt skjerming, og det tenkes her på elever med ADHD og ulike psykiske lidelser mv.

Dessuten nevnes konkrete tiltak for Skolebygg og Barnehager/BFE som blant annet høring hos særskilt rådgiver, utarbeiding av kommunale standarder, bruk av sjekklister, kartlegging av tilstanden, kompetanseoppbygging, og informasjon om gode tiltak på intranettet.

BYRÅDSAVDELING FOR MILJØ OG SAMFERDSEL

STATUS

For økonomiperioden 2008 – 2011 har byrådet foreslått en bevilgning på til sammen 22,5 mill. kr til uu for Samferdselsetaten. Dette er en kraftig økning når det fram til 2007 ble bevilget 1 mill. kr pr. år. Midlene disponeres i samarbeid med Friluftsetaten og AS Oslo Sporveier. På samferdselssiden har arbeidet vært mot tilgjengelighet langs baner og veier,

herunder er inkludert arbeid for hørsels- og synshemmede. Alle busser har lavgolv og T-banevogner er uten trinnhøyde. De nyeste trikkene har lavgolv. Det investeres betydelig for tilrettelegging av høystandard stoppesteder.

DAGENS PROBLEMER

Det er store kostnader ved oppgradering av tidligere tiders anlegg. Manglende samhandling på tvers av virksomhetene. Mangelfull informasjon mot brukerne. Spredt kompetanse. Manglende respekt for å opprettholde gjennomførte tiltak.

VIRKEMIDLER

MOS mener gjeldende lov- og regelverk inneholder tilstrekkelig krav for å sikre uu. Oppgaven for kommunen er få dette implementert i alle ledd fra egen virksomhet til entreprenørleddet. Det må sikres at mål og tiltak går på tvers av alle virksomheter og byrådsavdelinger. Det må vurderes om krav til og kontroll av utførende instans er god nok.

VISJON, MÅL OG TILTAK

MOS foreslår følgende visjon "Oslo – en by som kan brukes av alle".

De har mål knyttet til informasjon om uu til brukerne, helhetlig system for uu, kommunal kompetanse, grønne områders betydning under hensyn til tilgjengelighet og forankring i alle driftsenheter. Til alle målene foreslås det konkrete tiltak.

KONSEKVENSER

Den viktigste konsekvensen av gjennomført uu er et bedre samfunn. Indirekte vil tiltakene gi økonomisk uttelling for berørte virksomheter. Eksempelvis gir bedre tilrettelagte holdeplasser raskere av- og på stigning for alle, ryddigere og bedre fortau forenkler rengjøring og vedlikehold osv.

TILTAK UNDER GJENNOMFØRING

Samferdselsdepartementet har en tilskuddsordning for kommunesektoren for delfinansiering av tiltak som bedrer tilgjengeligheten til kollektive transportmidler. MOS administrerer søknadsprosessen i Oslo.

Fire av virksomheten under MOS har etter at arbeidet med kommunens uu-plan startet under vurdering om de skal samarbeide mer på tvers for å etablere et fagmiljø for uu.

MOS følger opp uu-arbeidet i forbindelse med tildelingsbrevet og det bes om rapportering på området.

BYRÅDSLEDERS AVDELING

STATUS

Det er gjennomført en rekke konkrete tiltak i Rådhuset for å bedre tilgjengeligheten. For eksempel er bystyrets talerstol ombygget med heisanordning og det er montert IR-anlegg for hørselshemmede i to møterom.

Internettssidene til kommunen er utformet slik at de blir tilgjengelige for personer med lesevansker. Leseprogrammer for høytlesning har blitt prøvet, men tjenesten har store svakheter i sin nåværende versjon.

Rådhusets forvaltningstjeneste (RFT) har foretatt en gjennomgang av huset og formulerer egne mål, og viser til mange eksempler.

DAGENS PROBLEMER

Rådhuset gir som for andre eksisterende bygninger mange utfordringer nå uu skal innføres. Uu skal ikke bære være rettet mot besøkende, men utformingen skal også være slike at funksjonshemmede ikke hindres i å delta i politisk aktivitet eller ta seg arbeid i Rådhuset. Uu må også vurderes i forhold til andre hensyn som estetikk, økonomi, sikkerhet eller antikvariske hensyn. Fremkommelighet skal sikres både utenfor og inne i bygget; det gjelder både måking og strøing så vel som plassering av møbler og inventar. Rådhusets forvaltnings-tjeneste (RFT) har i liten grad tatt ikt i bruk i sin informasjonsvirksomhet, men vil løpende vurdere dette.

MÅL OG TILTAK

BLA vil at Rådhuset skal kartlegges med hensyn til uu, ved større ombygginger skal uu være en naturlig del, og informasjonssystemene skal tilrettelegges slik at de kan brukes av flest mulig. Informasjon skal utgis i et format som gjør det mulig for flest mulig å tilegne seg denne. Kommunens nettsider skal ligge i forkant når det gjelder uu utforming. Til målene er det anvist tiltak.

BYRÅDSAVDELING FOR FINANS OG UTVIKLING

STATUS

FIU har fått tilbakemelding fra Kemnerkontoret, Kommuneadvokaten, Overformynderiet og Utviklings- og kompetanseetaten. Alle vurderer arealene til å være godt tilrettelagt for personer med spesielle tilpasningsbehov. Når spesielle behov oppstår på arbeidsplassene og overfor publikum iverksettes tilpassende tiltak.

BYDEL STOVNER

Bydelen nevner innledningsvis at det er spesielt viktig at brukernes synspunkter blir tatt hensyn til og at det er god dialog mellom berørte parter.

Bydelen viser til bystyresak 85/2006 om tilgjengelighet i Oslos idrettsanlegg og at det der er lagt fram forslag om hvordan påviste mangler kan rettes opp. Likeledes mener de at eiendomsforetakene må foreta en kartlegging av sine eiendommer med tanke på å sikre uu. Det må være et krav om uu av alle nybygg/tiltak samt ved rehabilitering av eksisterende tiltak. I den årlige budsjettprosessen anbefales det at det avsettes midler til sikring av uu der dette mangler. De ulike eksisterende finansieringsordninger må benyttes fullt ut, jf. "Oversikt finansieringsordninger. Universell utforming – tilgjengelighet for alle" som utgis av Sosial- og helsedirektoratet.

Vedlegg 2. Samarbeid med brukerorganisasjonene

NORGES HANDIKAPFORBUND OSLO

Møtereferat

Til stede: NHF Oslo: Henrik Mæland, Birger Nymo
BYU: Arild Sundberg, Elisabeth Eidså Dale, Arnfinn Løvli

Forfall:

Møtegruppe: Samarbeid NHF – BYU om strategisk plan

Møtested: Rådhuset

Møtetid: 1.2.08

Referent: Arnfinn Løvli

Telefon: 23 46 17 95

Neste møte: Ikke fastsatt

SAMARBEID MELLOM NHF - BYU OM STRATEGISK PLAN FOR TILGJENGELIGHET FOR ALLE - UNIVERSELL UTFORMING, OSLO KOMMUNE

OPPSUMMERENDE MØTEREFERAT

Byrådsavdeling for byutvikling (BYU) hadde invitert til arbeidsmøte for samtale omkring Oslo kommunes overordnede plan for universell utforming.

Kommunen vil ha tilsvarende møter med Blindeforbundet og FFO.

BYU redegjorde for prosessen og tanker omkring utvikling av en strategisk plan for uu. Kommunen er nå inne i en samarbeidsfase, før planen lages, og ønsker diskusjoner og aktivt samarbeid med brukerorganisasjonene. Det planlegges flere arbeidsmøter med hver av organisasjonene. Deretter skal strategien utformes, det blir en offentlig høring, og det planlegges at byrådet vil avgi saken før sommeren.

Et viktig mål i planen vil være oppfølging av virksomhetene. Planen vil få inn hva som "skal" og "bør" gjøres ut fra ønsket om en koordinert felles retning mot uu. Virksomhetene skal lage sine egne strategiske uu-planer med konkrete tiltak og det skal rapporteres på oppfølgingen. BYU vil ta ansvaret for at det blir et konstant fokus på dette i de andre byrådsavdelingene og i hele kommunens virksomhet.

Overfor kommunens egne virksomheter kan bystyret/byrådet stille de krav som ønskes. Det er imidlertid en utfordring for kommunen å følge opp overfor ASene som Oslo sporveier (nå Ruter). Når det gjelder privat sektor må

regelverk følges, men kommunen kan være restriktiv og drive aktiv påvirkning.

NHF er opptatt av at forståelsen for uu og at kompetansen må heves. Kommunen må stille sine egne krav og ha gode verktøy, og så må det operasjonaliseres i forhold til plan- og bygningsloven (pbl). Ensjø er et godt eksempel på samarbeid. Der legges det opp til en standard langt ut over krav i pbl. og byggeforskrift. De private aktørene er med på dette og det fastsette i utbyggingsavtalene. Samferdselsetaten arbeider godt med uu, men Oslo Sporveier henger etter og er lite ambisiøse. T-banen har mange mangler og alle stasjonene burde oppgraderes etter en felles standard. Generelt er det enkelt å følge opp nye anlegg, men det er en stor utfordring med alle eksisterende. Og det brukes for mye minimumskrav. Det bør tas med uu-krav i reguleringsbestemmelser. Antikvariske myndigheter er ofte negative og vanskelige å få med. Kirken derimot har et eget uu-prosjekt. Plan- og bygningsetaten ber ofte utbygger spørre NHF om løsningen er tilfredsstillende. Trondheim sender alle søknader om dispensasjon som angår tilgjengelighet til NHF for uttalelse. Det ville være fornuftig med et uu-råd i kommunen hvor etatene kunne samarbeide og diskutere saker. NHF har et prosjekt "Puls" som det kan leses mer om på nettet.

Det er ønskelig at BYU får tilgang til NHFs materiale omkring uu og tilgjengelighetskrav. Vi har også behov for å få definert ord og uttrykk. Mye finnes på nettet, men BYU har behov for å få en liste over det mest aktuelle materialet. Likeledes det NHF måtte ha oppsummert omkring strategi og mål.

NHF vil sende BYU henvisninger til det aktuelle materialet de har.

FUNKSJONSHEMMEDES FELLESORGANISASJON

Møtereferat

Til stede: FFO
Jarl Ovesen, Øivind Skotland
BYU
Arild Sundberg, Elisabeth Eidså Dale, Arnfinn Løvli

Forfall:

Møtegruppe: Samarbeid FFO - BYU om strategisk plan for uu

Møtested: FFOs lokaler

Møtetid: 4.2.08

Referent: Arnfinn Løvli

Telefon: 23 46 17 95

Neste møte: Ikke fastsatt

SAMARBEID MELLOM FFO OG BYU OM STRATEGISK PLAN FOR TILGJENGELIGHET FOR ALLE - UNIVERSELL UTFORMING, OSLO KOMMUNE

OPPSUMMERENDE MØTEREFERAT

Byrådsavdeling for byutvikling (BYU) hadde tatt initiativ til et arbeidsmøte for samtale omkring Oslo kommunes overordnede plan for universell utforming.

Kommunen har tilsvarende møter med NHF Oslo og Blindeforbundet.

BYU redegjorde for prosessen med å utarbeide en uu-plan for hele kommunen. Det samarbeides med de andre byrådsavdelingene, virksomhetene og de funksjonshemmedes organisasjoner. Det ønskes å få frem et enkelt handlingsorientert dokument som gir resultater. Saken søkes avgitt av byrådet før sommeren. Planen vil bli sektororientert. Kommunen vil følge opp både overfor egen aktivitet i små og store prosjekter og ved myndighetsutøvelse. Virksomhetene vil få krav som må følges opp. Det vil bli stilt krav om rapportering på det som gjøres. BYU vil invitere til nytt arbeidsmøte senere for å drøfte konkrete innspill.

FFO følger med fra sentralt hold, men overlater ofte til de lokale foreningene å gi innspill ved forespørsler. Det finnes mange gode veiledere og strategiske planer som er utarbeidet, og som bør anvendes når Oslo kommune nå lager sin plan. Spesielt ble nevnt Rogalands fylkesdelplan for uu. Strategien må ikke være begrensende; den må omfatte både byggene, formålet og den fysiske

utforming. Uu er også en bevisstgjøringsprosess, og kompetanse er sentralt. Hvor er den største utfordringen? Stor brukermedvirkning er viktig.

FFO overlevert en rekke dokumenter og materiale. Organisasjonen har begrensede resurser til å følge opp alle henvendelser om samarbeid, men ser Oslo kommune som en så sentral part i arbeidet for uu at de vil søke å finne folk som kan bidra i arbeidet.

NORGES BLINDEFORBUND

Møtereferat

Til stede: Norges blindforbund
Unn Hagen
BYU
Arild Sundberg, Elisabeth Eidså Dale, Arnfinn Løvli

Forfall:

Møtegruppe: Samarbeid NBF - BYU om strategisk plan for uu

Møtested: Rådhuset

Møtetid: 27.2.08

Referent: Arnfinn Løvli

Telefon: 23 46 17 95

Neste møte: Ikke fastsatt

SAMARBEID MELLOM NBF OG BYU OM STRATEGISK PLAN FOR TILGJENGELIGHET FOR ALLE - UNIVERSELL UTFORMING, OSLO KOMMUNE

OPPSUMMERENDE MØTEREFERAT

Oslo kommune skal lage en overordnet plan for universell utforming som inkluderer alle sektorer. Byrådsavdeling for byutvikling (BYU) er gitt ansvaret for utarbeiding, koordinering, fremdrift og oppfølging. Det har vært holt interne møter med noen av kommunens sentrale virksomheter om temaet, men det er også ønskelig å ha et godt samspill med funksjonshemmedes brukerorganisasjoner og få innspill til den strategiske planen fra disse. BYU ønsker deretter å ha oppfølgende møter. NBF har kompetanse og materiale som kommunen ønsker å benytte.

Virksomhetene vil etter at den overordnede planen er vedtatt bli pålagt å utarbeide sine egne strategiske planer med konkrete tiltak. Kommunen vil følge opp uu både overfor egen aktivitet og ved myndighetsutøvelse.

BYU vil ta opp universell utforming spesielt i to dokumenter som nå er under arbeid og det er Bystyremelding om sosiale boligvirkemidler og i kravspesifikasjonen til Omsorg + (omsorgsboliger med tilleggstilbud).

Kommunen arbeider også med en Belysningsplan for sentrum og vil se til at uu og spesielt i forhold til blinde og svaksynte blir hensyntatt.

BYU vil eventuelt ta kontakt for å få arrangert et besøk hos Blinddeforbundet og se på det materialet og annet de har å vise frem.

Norges blindforbund (NBF) har sine egne håndbøker for utforming av det fysiske miljø som naturlig nok avviker fra andre brukergruppers veiledere. Det

er få mennesker som er helt blinde, men store grupper er svaksynte og her nevnes spesielt de eldre.

NBF har hatt møter med Sylvi Listhaug for å få kommunen til bedre å tilrettelegge sine tilbud og institusjoner for blinde og svaksynte. Oslo kommune har prioritert forhold for blinde og svaksynte lavt.

Det er mange utenfor Norge som har jobbet mye lenger enn oss med dette og har kommet fram til gode løsninger.

Ved bygging av boliger med livsløpsstandard må det også være gjort tilpassinger for blinde og svaksynte. NBF har gående et prosjekt om bruk av lys i forhold til svaksynte og for å holde fokus på det som skal ha fokus.

Lydsignal er også viktig for blinde og svaksynte. De har arbeidet en del med strategier overfor Staten og har materiale om dette.